אלו טרפות פרק שלישי חולין

עוכרי דגים. גילי הדגים כמות שהן מחוברים יחד: **שבודרת.** עבה ככדור פלוט"ל: **כודרת ועגולגולת.** מדלא היא דלי מגלת עגולגולת לחודה הוה משמע עגולה כעדשה וכגבינה להכי מגלת כודרת ועגולגולת כעיגולה של כדור שאינה קלושה אלא עגולה בעובי והדר מפרש רלשה אחד כד ולשה אחד חד דלא ככדור ממש אלא משוכה לארכה ועגולה לרחבה: **כד.** פלט"ל בלע"ז. שאינו חד אלא ככדור: **חלבון.** אלבו"ן: **חלמון.** מווי"ל: **גילא דשרץ.** לב והלטלה מטילין גילים. ולקמן מפרש למאי הלכתא אשמעינן שהיא גילת השרץ ליתני טמאה סתמא: **בחבוקות.** ליכא למיקס אכודרת ועגולגולת: **בטרופות בקערה.** שהכל מעורב: **אין מוכרין.** גילה של מרגגולת טרפה לעובד כוכבים דילמא הדר ומזכין לה לישראל אלא ג"כ טרופה בקערה דמו לא זכין לה ישראל מיגיה לפיכך הוא ומותר למכור להם גילה טרופה בקערה אין לוקחין גילים טרופות דלמא דטרפה הוא וחזנה ישראל ויהליה: הכי גרסינן **אלא אמר ר' זירא סימנים לאו דאורייתא.** הגך סימני גילים לאו הלכה למשה מסיני אינהו ולא סמכינן עלייהו: **מ' ספיקות הן.** בעופות דלאמרן לעיל בשמעתא: **ליבדוק בגילים דידהו.** ומהם הוא מיכר אם עוף טהור הוא: **ודאי טמאה.** ולמי אמר לך עובד כוכבים של עוף פלוני טהור הוא ודאי משקר: **אכל רשע אחד כד כו'.** סייעתא הוי הגך סמנים לעובד כוכבים לדבריו אי אמר לך של עוף פלוני טהור סמוך עליה דקא מסייעי ליה סימני ואי לא לא משמוך עליה: ה"ג **דאיכא דעורבא דדמי לדיונה: ריקמה.** עולר השרץ בתוכה: **וניקבה.** שיוכל ליגע בריקום: שלא נמצ דומה לשל שרץ וטומאה אין כה: **השורץ על הארץ.** ואי לא משמעינן שהיא גילת השרץ אלא טומאה סתם ה"א משום עוף טמא הוא דאסירא וכעוי לאתרויי ביה משום שרץ העוף ואי אמרו ביה משום שרץ האדם לא לקי: [8]**מדרבנן.** הא דרבי אלעזר בן יעקב מדרבנן הוא דקאמר בטהורין אבל טמאין שרץ גמור הוא ולוקה לדברי הכל וכי לא ריקמה איסורא איכא מלקות ליכא דלאו שרץ הוא: גיעולי

[a]**עוברי דגים** [b]**ותניא גבי ביצים** [c]**אלו הן סימני ביצים כל שבודרת ועגולגולות ראשה אחד כד וראשה אחד חד טהורה ב' ראשיה כדין או ב' ראשיה חדין טמאין** [d]**חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים טהורה חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים טמאה חלמון וחלבון מעורבין זה בזה בידוע שהיא ביצת השרץ לא צריכא דחתוכות וליבדוק בחלמון וחלבון בטרופות בקערה וכה"ג מי זבנינן מינייהו והא תניא** [e]**אין מוכרין ביצת טרפה לעובד כוכבים אלא א"כ טרופה בקערה לפיכך** [f]**אין לוקחין מהם ביצים טרופות בקערה אלא אמר ר' זירא סימנין לאו דאורייתא דאי לא תימא הכי הא דאמר רב אסי** [g]**שמנה ספיקות הן ליבדוק בביצים דידהו אלא ש"מ סימנין לאו דאורייתא אלא למאי הלכתא קתני לה הכי קאמר** [h]**ב' ראשיה כדין או ב' ראשיה חדין או חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים ודאי טמאה רישיה חד חד רישיה חד כד וחלבון מבחוץ וחלמון מבפנים ואמר לך של עוף פלוני וטהור הוא סמוך עליהם בסתמא לא תסמוך עליהם דאיכא דעורבא דדמי לדיונה אמר מר חלבון וחלמון מעורבין זה בזה בידוע שהיא ביצת השרץ למאי הלכתא אמר רב עוקבא בר חמא לומר שאם ריקמה וניקבה** [i]**(בבעדשה מטמא) מתקיף לה רבינא ודלמא דנחש היא אלא אמר רבא** [j]**שאם ריקמה ואכלה לוקה עליה משום שרץ השורץ על הארץ אי הכי מאי איריא דטמאה אפילו דטהורה נמי** [k]**דתניא** [l]**כל השרץ השורץ על הארץ לרבות**

בודרת. פי' הקונטר' כדור פלוט"ל בלעז משמע דגרס כודרת בר"י"ם דכדור שהוא פלוט"ל אחרונה ברי"ם דלמאר בחגיגה[a] (דף ג') דברי חכמים כדרבונות ככדור של בנות ומהא דכתיב (ישעיה כב) נטוף ינטפך [לנפה] כדור אל ארץ רחבת ידים ופי' שם בקונטרס פלוט"ל אין לאיה משם דא"כ הוה ליה למימר ככדור אלא אומר ר"ת דכף שימוש הוא כגר שהולך וגולה אל ארץ רחבת ידים במקום שאין מכירים אותו דור כמו (תהלים פד) (גר) מדור באהלי רשע וכסוף פרק אין מעמידין (ע"ז דף מ.) גרים בקונטר' כודלת בדל"ת ופיכם עגולה ככד: **סימנין לאו דאורייתא.** אומר ר"ת דדוקא סימני ביצים משום דאיכא דעובר דדמו לדיונה אבל סימני עוברי דגים דאורייתא יש לסמוך עליהם כדאמר סוף פרק אין מעמידין (ע"ז דף מ. ושם) דאמר רב קרבי דגים אין נקמין אלא מן המומחה ופריך ל"ל מומחה לבדוק בסימנין דתניא בסימני ביצים כו' ומשני שימושו ואלא משני סימנים לאו דאורייתא וכי תימא משום דמשמע ליה דבכל ענין אין ניקחין אלא מן המומחה אפילו אמר של דג פלוני וטהור לאו היה ראוי לסמוך עליו דעל כרחך לא מירי בכל ענין דבאומר מלמתים נקחים אף אלא מן המומחה ועל זה אנו סומכים לאכול אותן דגים שקוינן ברבנו"ת בלע"ז ואפילו לא ידענן אם נאנו הקשקשין בשעה שעולה מן המים סמכינן אסימני עוברי דגים ומיהו בירושלמי משמע דאין לסמוך על סימני עוברי דגים דגרסי' התם נתן בר אבא קס קמייה דשמואל אמר ידענא מפרשא בין עוברי דגים טהורים לעוברי דגים טמאים עוברי דגים טמאים עגולים עוברי דגים טהורים מרוכים אחוז ליה [m](דהדר בקליפתה) אמר ליה כזה מהו א"ל טמא אמר ליה לא בים לי דאמרת על טהור טמא אלא סופך לומר על טמא טהור אלמא אין נוקקין בסימנין כדהדר ליה שמואל לנתן בר אבא ומשמע אפי' על סימני הכריעתא אין לסמוך מדלא אמר לו שיבדוק בסימני הכריעתא וגם מה שאמר נתן בר אבא הן סימני הכריעתא והש"ס דידן הוה מצי לשנויי הכי אלא דשפיר קא משני ומה שאנו לוקחין מן העובדי כוכבים בגילים אע"פ שאינם אומרים

[a]עוברי דגים [b]ותניא גבי ביצים [c]אלו הן סימני ביצים כל שבודרת ועגולגולות ראשה אחד כד וראשה אחד חד טהורה ב' ראשיה כדין או ב' ראשיה חדין טמאין [d]חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים טהורה חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים טמאה חלמון וחלבון מעורבין זה בזה בידוע שהיא ביצת השרץ לא צריכא דחתוכות וליבדוק בחלמון וחלבון בטרופות בקערה וכה"ג מי זבנינן מינייהו והא תניא [e]אין מוכרין ביצת טרפה לעובד כוכבים אלא א"כ טרופה בקערה לפיכך [f]אין לוקחין מהם ביצים טרופות בקערה אלא אמר ר' זירא סימנין לאו דאורייתא דאי לא תימא הכי הא דאמר רב אסי [g]שמנה ספיקות הן ליבדוק בביצים דידהו אלא ש"מ סימנין לאו דאורייתא אלא למאי הלכתא קתני לה הכי קאמר [h]ב' ראשיה כדין או ב' ראשיה חדין או חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים ודאי טמאה רישיה חד חד רישיה חד כד וחלבון מבחוץ וחלמון מבפנים ואמר לך של עוף פלוני וטהור הוא סמוך עליהם בסתמא לא תסמוך עליהם דאיכא דעורבא דדמי לדיונה אמר מר חלבון וחלמון מעורבין זה בזה בידוע שהיא ביצת השרץ למאי הלכתא אמר רב עוקבא בר חמא לומר שאם ריקמה וניקבה [i](בבעדשה מטמא) מתקיף לה רבינא ודלמא דנחש היא אלא אמר רבא [j]שאם ריקמה ואכלה לוקה עליה משום שרץ השורץ על הארץ אי הכי מאי איריא דטמאה אפילו דטהורה נמי [k]דתניא [l]כל השרץ השורץ על הארץ לרבות

[a] (ת"ס מוחק הן ומגיה גבי ביצים וה"ג דגים ואלו הן סימני וכו' כי הוא סיפא דבריתא דלעיל). [b] (תוספתא פ"ג ה"ח ע"ש). [c] (ל"ל הלמון מבחוץ והלמון מבפנים). [d] (תוספתא פ"ג ה"ח ע"ש). [e] (לעיל מב:). [f] (ל"ל מטמאה בכעדשה). [g] (ביצה ו:, ח) (שיין לע"ב). [h] (וכך דרשה לא נמצא בחגיגה ועי' תוס' מהדורא מו. ד"ה כדור וכו' ל"ש כדדרשינן מרומלמי דמנהדרין פ"י ועי"ע תוספות סוכה לו. ד"ה אתרוג וכו' ל"ש כדדרשינן בספיקתא דנמא דכרי מממים וכו' ע"ש ועיין רש"ל). [i] (ל"ל הדא שלפומא וכן העתיקו המוס' בע"ז מ. ד"ה אמר רבא ע"ש ורש"ל גרים הדא קלופתא). [j] (בע"ז לח. ד"ה קמ"ל קימחא אימא ליפיך ול"ל נאמי ר"מ). [k] (דגים קטנים מלמתים). [m] בע"ז אימא שהשמן דגים. [l] (וע"ע תוספות ע"ז מ. ד"ה אמר רבא ותוספות ביצה טו: ד"ה קא משמע לן). [m] (ל"ל כדמנן). [n] (ל"ל וכה"ג כי כך איתא בהלכות גדולות פ' נדי הנשם).

גליון הש"ס

גמ' אין מוכרים ביצת ברי"ם. בריי"ף הגירסא גמילה:

שיטה מקובצת

[a] וכן בסמוך דדריש ביצת טמא דאסיראה מדכתיב ואת בת היענה למה לי וכהלכות גדולות בהלכות גיד הנשה משמע דקרא דבת היענה לא איצטריך לגופיה אלא למידק מיניה וכו' תנ"ב ור"ל תוס' חיצוניות פ"ק דבכורות קשה לרי"י מאי קאמר מגין לביצת טמאה שהיא אסורה וכו' ת"ל דכל היוצא מן הטמא וכו' ר"מ דה"ק מגין לביצת טמאה שהיא אסורה ובביצת שהורה מותרת רבד"א דאסורה משום אבר מן החי ולי"ג דא"כ ה"ל למימר מגין לביצת שהורה שהיא מותרת ועוד דנפקא לן ביצת שהורה שמותרת מתקה לך ולא לכלליך דמשמעינן מיניה עוף (שהור) [טמ"] ונראה לרי"י לפרש וכו' ככתוב בתוס' ועוד פי' הר"מ דקבעי מגין לביצה שאסורה וחשובה בריה שלא להתבטל ברוב ולהכי מייתי קרא דקרי ליה בת היענה. ולפי' רי"י ניחא דקאמר שאם רקמה ואכלה לוקה וקשה למה לי רקמה תיפוק ליה דכל היוצא מן הטמא וכו' ולהאי דפי' רי"י ניחא דאי לא רקמה אמרינן דלא לקי עלה הואיל ואף ביצה שהורה הויא אבר מן החי ושריא כי נמי הוי דשרץ שרי דדווקא בביצת עוף טמא חזינן איסור מבת היענה אבל בביצת השרץ לא שמעינן ע"כ שם:

עין משפט נר מצוה

רסג א מיי' פ"ג מהלכות מאכלות אסורות הלכה כ' סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סי' פג סעי' ח:

רסד ב מיי' שם הלכה יט טוש"ע שם סי' פו סעיף י ופ"ש בהגה"ה:

רסה ג מיי' שם הלכה יח ועיין בהגהות וגמ"מ וסמג שם טוש"ע י"ד סימן פו סעיף ח:

רסו ד מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף ח:

תורה אור השלם

1. וְכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל: ויקרא יא מא

לעזי רש"י

פלוטו"א (פילוט"א). כדור.
פלט"א (פל"ט). שטוח.
אלבו"ן (אלבו"ם). חלבון (הביצה).
מווי"ל (מוי"ל). חלמון (הביצה).

מוסף רש"י

אלו הן סימני ביצים. של עוף טהור (ע"ז מ.). שבודרת. משוכה ארוכה בראשה אחד והולכת ומקצרת ונמשכת (שם). ועגולגולת. עגולה מצדיה ומגולגלת לתן צדיה רחבים (שם). ראשה אחד כד. רחב פלטר"ל בלע"ז, כלומר עגול כמו שרואה מתחתיו כיס מוסטו (שם). חלבון. אלבומ"ל (שם). חלמון. מוח"ל (שם). ביצת השרץ. לב והלטלה מטילי גילים הן, לב הוא ביטורי"ל בלע"ז, הדומה לגפרדע, ונפקא מינה לאם ריקמה וניקבה מטמא כמנגע (שם).

רבינו גרשום

חלבון זהו לובן של ביצה: הבא במאי עסקינן בחתוכות. כלומר שהקליפה חתוכה ואין יכול להבירה באותה סימנין: ולבדוק בחלבון שאע"פ שהחין לקליפה הן והקליפה שבורה יכול להבירו בקערה אם חלמון מבפנים: בטרופות בקערה שאין יכול להבירו. והתניא אין מוכרין ביצת טרפה לעובד כוכבים אא"כ טרופי בקערה אלא א"ר זירא סימנין לאו דאורייתא. כלומר סימני ביצים: שאם ריקמה וניקבה [a] שנקבה הציור בתוכה דמי כשרץ עצמו ומטמא בבעדשה. ואמאי מטמא בבעדשה שכן חומט תחילי ברייתו בבעדשה: ודילמא דנחש הוא כלומר נחש לא מטמא שאין מטמאין אלא שמנה שרצים: מדרבנן ויקרא אסמכתא בעלמא כלומר ביצת השרץ שריקמה וניקבה ואכלה לוקה משום שרץ השורץ על הארץ מראורייתא אבל אפרוחים שלא נפתחו עיניהם מדרבנן לוקה דקרא אסמכתא

[a] נראה דל"ל שריקם השרץ מטיהר דמי כשרץ עצמו וכו'.

עוברי דגים ותניא גבי ביצים כל שבודרת ועגולגולות ראשה אחד כד וראשה אחד חד טהורה ב' ראשיה כדין או ב' ראשיה חדין טמאין חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים טהורה חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים טמאה חלמון וחלבון מעורבין זה בזה בידוע שהיא ביצת השרץ לא צריכא דחתוכות וליבדוק בחלמון וחלבון בטרופות בקערה וכה"ג מי זבנינן מינייהו והא תניא אין מוכרין ביצת טרפה לעובד כוכבים אלא א"כ טרופה בקערה לפיכך אין לוקחין מהם ביצים טרופות בקערה אלא אמר ר' זירא סימנין לאו דאורייתא דאי לא תימא הכי הא דאמר רב אסי שמנה ספיקות הן ליבדוק בביצים דידהו אלא ש"מ סימנין לאו דאורייתא אלא למאי הלכתא קתני לה הכי קאמר ב' ראשיה כדין או ב' ראשיה חדין או חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים ודאי טמאה רישיה חד חד רישיה חד כד וחלבון מבחוץ וחלמון מבפנים ואמר לך של עוף פלוני וטהור הוא סמוך עליהם בסתמא לא תסמוך עליהם דאיכא דעורבא דדמי לדיונה אמר מר חלבון וחלמון מעורבין זה בזה בידוע שהיא ביצת השרץ למאי הלכתא אמר רב עוקבא בר חמא לומר שאם ריקמה וניקבה (בבעדשה מטמא) מתקיף לה רבינא ודלמא דנחש היא אלא אמר רבא שאם ריקמה ואכלה לוקה עליה משום שרץ השורץ על הארץ אי הכי מאי איריא דטמאה אפילו דטהורה נמי דתניא כל השרץ השורץ על הארץ לרבות

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com